

THIẾT LẬP HỆ THỐNG THEO DÕI VÀ ĐÁNH GIÁ THỰC HIỆN CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN THỐNG KÊ VIỆT NAM

*TS. Phạm Đăng Quyết**

Quá trình xây dựng Chiến lược phát triển Thống kê Việt Nam giai đoạn 2011-2020 và tầm nhìn đến năm 2030 được bắt đầu từ cuối năm 2009 và đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 1803/QĐ-TTg ngày 18/10/2011. Chiến lược phát triển Thống kê Việt Nam đặt ra mục tiêu nhằm tăng cường năng lực thống kê cho toàn bộ Hệ thống Thống kê Việt Nam với mục tiêu tổng quát là “Thống kê Việt Nam phát triển nhanh, bền vững trên cơ sở hoàn thiện hệ thống tổ chức, bảo đảm đủ số lượng và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, áp dụng đồng bộ phương pháp thống kê tiên tiến và tăng cường sử dụng công nghệ hiện đại; hình thành hệ thống thông tin thống kê quốc gia tập trung, thống nhất, thông suốt và hiệu quả với số lượng thông tin ngày càng đầy đủ và chất lượng thông tin ngày càng cao, phục vụ việc hoạch định chiến lược, chính sách, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội và sự lãnh đạo, chỉ đạo, điều hành của các cơ quan, lãnh đạo Đảng, Nhà nước, cấp ủy, chính quyền các cấp và nhu cầu thông tin thống kê của các tổ chức, cá nhân khác trong nước và quốc tế; phấn đấu đến năm 2020 Thống kê Việt Nam đạt trình độ khá và năm 2030 đạt trình độ tiên tiến trong khu vực”. Chiến lược đưa ra tầm nhìn về vị trí của Thống kê Việt Nam đến năm 2030 và đặt ra các cột mốc để đạt được vị trí đó.

Quá trình xây dựng chiến lược này tất nhiên là

không đơn giản và việc quản lý có hiệu quả phải là một quá trình liên tục với phản hồi, giám sát và hiệu chỉnh thường xuyên khi các điều kiện và yêu cầu thay đổi. Việc theo dõi và đánh giá là chức năng quản lý dựa trên kết quả quan trọng giúp Bộ Kế hoạch và Đầu tư (Tổng cục Thống kê), các Bộ, cơ quan ngang Bộ, cơ quan thuộc Chính phủ, Tòa án nhân dân tối cao, Viện Kiểm sát nhân dân tối cao, UBND các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương (viết gọn là Bộ, ngành và địa phương) nâng cao tính hiệu quả trong hoạt động phát triển thống kê và ra quyết định của mình.. Do đó một yêu cầu chủ yếu trong quá trình thực hiện là có cả các cơ chế quản lý linh hoạt phục vụ hoạt động theo dõi, đánh giá và báo cáo tiên độ, rà soát chiến lược, hiệu chỉnh và thay đổi khi cần thiết.

Theo dõi trước hết là một hoạt động nội bộ - một phần thiết yếu của hoạt động quản lý tốt, vì thế là một phần cấu thành của công tác quản lý hàng ngày. Theo dõi là trách nhiệm của những người quản lý quá trình triển khai thực hiện các hoạt động, chương trình hành động và thường do cán bộ của cơ quan quản lý/chủ quản thực hiện chương trình tiên hành, đôi khi có sự trợ giúp của đơn vị/chuyên gia tư vấn.

Hoạt động theo dõi là quá trình rà soát và giám sát liên tục các hoạt động và sử dụng kết quả

* Viện Khoa học Thống kê

phát hiện trong quá trình theo dõi để cải tiến quá trình thực hiện. Đó là cách thức xác định và chỉnh sửa kịp thời các vấn đề, định hướng và ưu tiên của chương trình để thay đổi và tối ưu hóa tác động của chương trình.

Hoạt động đánh giá được sử dụng để xác định các giải pháp can thiệp có hiệu quả đến mức độ nào. Kết quả đánh giá cho biết mức độ tin cậy của phương pháp mà đơn vị đã áp dụng để triển khai thực hiện Chiến lược. Kết quả của hoạt động đánh giá nhằm đúc kết kinh nghiệm hay để tiếp tục phát huy và chia sẻ kinh nghiệm cùng thực hiện, đồng thời phát hiện ra các bất cập để khắc phục.

Trong một số trường hợp nhất định các cơ quan chủ quản có khả năng tự thực hiện các nghiên cứu đánh giá, tuy nhiên cần hạn chế điều này. Hiện nay, các nghiên cứu phân tích và đánh giá thường được ký hợp đồng với các cơ quan nghiên cứu và các nhà tư vấn. Đơn vị đầu mối hay cá nhân thực hiện hoạt động theo dõi và đánh giá gọi chung là đơn vị/bộ phận TD&DG.

Hệ thống TD&DG được thiết lập nhằm thực hiện các hoạt động thu thập, tổng hợp, phân tích và sử dụng dữ liệu trên với mục đích là đưa ra những hỗ trợ thích hợp và kịp thời trong việc triển khai các chương trình hành động của Chiến lược một cách hiệu quả. Do tính chất nhiều mặt của việc thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê, việc theo dõi và đánh giá của hệ thống sẽ được thực hiện ở các cấp độ khác nhau.

Các nhà quản lý sẽ quyết định cách tổ chức, hoặc mô hình kết hợp nào phù hợp nhất với chương trình, chiến lược cụ thể của họ. Theo kinh nghiệm quốc tế, theo dõi có hiệu quả nhất khi các nhà quản

lý và các bên liên quan lồng ghép hoạt động theo dõi trở thành một phần công việc thường ngày thuộc các chức năng quản lý của họ, và có thể được hỗ trợ bởi các chuyên gia tư vấn bên ngoài về phát triển hệ thống theo dõi và đánh giá. Hệ thống TD&DG thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê Việt Nam được xây dựng dựa trên cấu trúc của Hệ thống tổ chức thống kê nhà nước quy mô 3 cấp: Cấp Trung ương (Ban Chỉ đạo Trung ương); Cấp Bộ, ngành và địa phương (Cơ quan chủ quản); Cấp đơn vị thực hiện (cơ sở).

Hệ thống TD&DG thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê Việt Nam được trình bày theo sơ đồ dưới đây:

Nhiệm vụ TD&DG của mỗi cấp trong Hệ thống TD&DG thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê như hình sau: **(Hình 1)**

Nhiệm vụ TD&DG của mỗi cấp trong Hệ thống TD&DG thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê như sau:

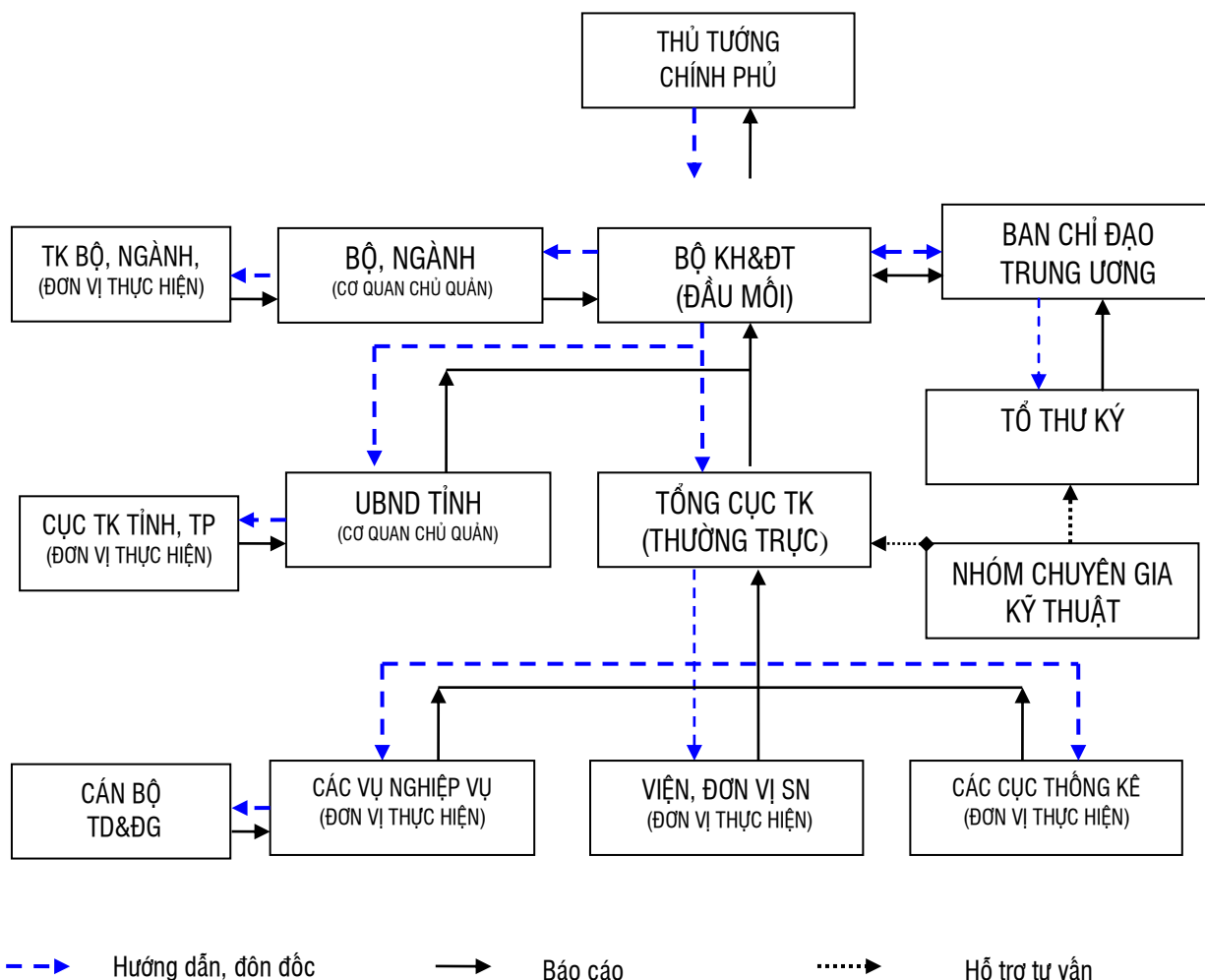
1. Cấp trung ương (Ban Chỉ đạo Trung ương)

- Thiết lập hệ thống theo dõi và đánh giá thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê;

- Chỉ đạo, hướng dẫn các đơn vị trong hệ thống TD&DG và phối hợp với các đơn vị có liên quan thu thập, tổng hợp, phân tích số liệu theo dõi, đánh giá các hoạt động của chương trình hành động Chiến lược trên phạm vi toàn hệ thống;

- Là đầu mối xây dựng kế hoạch ngắn hạn, dài hạn của hoạt động TD&DG các chương trình hành động của Chiến lược, thực hiện hoạt động TD&DG việc thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê theo kế hoạch;

Hình 1. Sơ đồ Hệ thống TD&ĐG thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê

- Tổ chức kiểm tra, giám sát và đánh giá kết quả việc thực hiện hoạt động TD&ĐG kết quả thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê trên phạm vi toàn hệ thống;

- Tổ chức các nghiên cứu đánh giá và bổ sung chỉ tiêu cho phù hợp với tình hình thực tế;

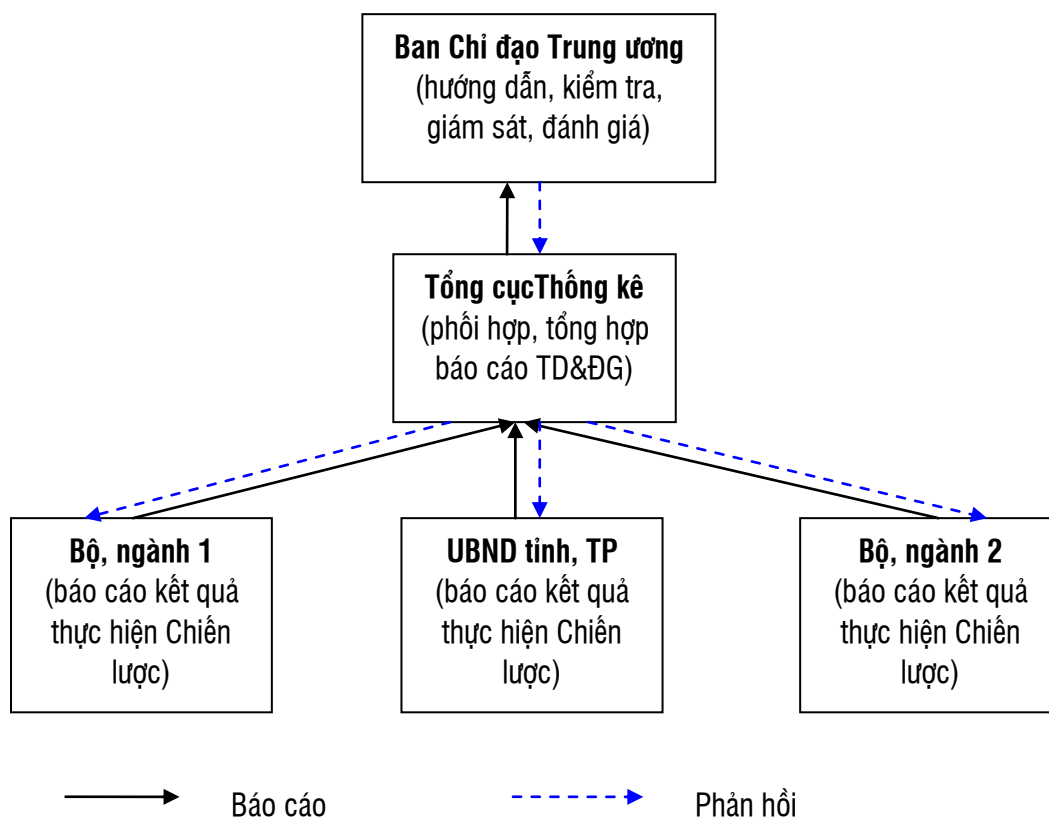
- Chủ trì và phối hợp với các đơn vị có liên quan trong việc xây dựng các đề án, dự án hợp tác quốc tế, các nghiên cứu khoa học và đào tạo cho

hệ thống TD&ĐG thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê;

- Hàng năm báo cáo Thủ tướng Chính phủ kết quả thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê.

Hình 2 dưới đây thể hiện Hệ thống theo dõi thực hiện Chiến lược giữa cấp Trung ương và Bộ, ngành, địa phương, thể hiện vai trò của Tổng cục Thống kê trong mối quan hệ báo cáo và phản hồi TD&ĐG thực hiện Chiến lược giữa hai cấp này.

Hình 2. Hệ thống theo dõi thực hiện Chiến lược giữa Trung ương và Bộ, ngành, địa phương

2. Cấp Bộ, ngành và địa phương (Cơ quan chủ quản)

2.1 Cấp Bộ, ngành (Cơ quan Thống kê Bộ, ngành)

- Xây dựng kế hoạch, tổ chức triển khai thực hiện hoạt động TD&ĐG thuộc phạm vi Bộ, ngành và báo cáo định kỳ cho Ban Chỉ đạo Trung ương thông qua đầu mối là Bộ KH&ĐT (Tổng cục Thống kê);

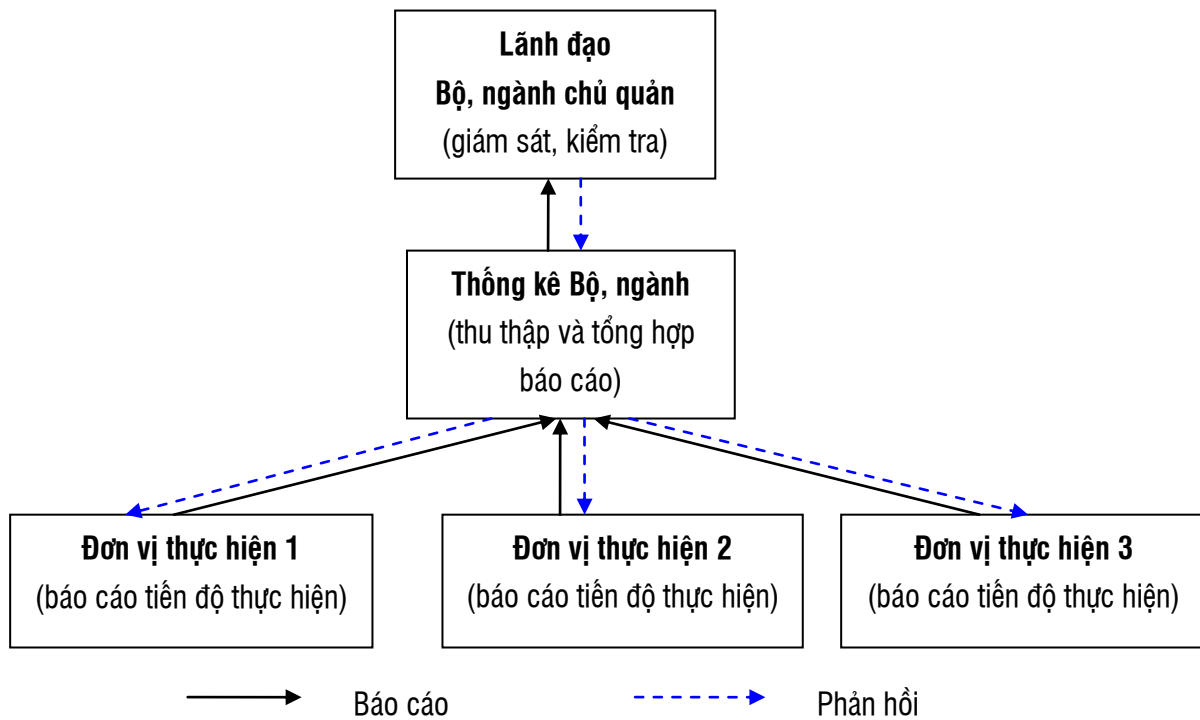
- Thu thập, kiểm tra, xử lý số liệu TD&ĐG đối với toàn bộ các hoạt động thuộc các chương trình

hành động của Chiến lược phát triển Thống kê của Bộ, ngành;

- Giám sát, đôn đốc, hỗ trợ việc thu thập thông tin về các chỉ tiêu và phân tích dữ liệu về việc thực hiện kế hoạch của Chiến lược cho các đơn vị trực thuộc Bộ, ngành quản lý.

Hình 3 thể hiện Hệ thống theo dõi thực hiện Chiến lược của một cơ quan chủ quản (Bộ, ngành), vai trò của cơ quan Thống kê trong mối quan hệ báo cáo và phản hồi TD&ĐG thực hiện Chiến lược trong nội bộ cơ quan (Bộ, ngành).

Hình 3. Hệ thống theo dõi thực hiện Chiến lược trong nội bộ cơ quan chủ quản (Bộ, ngành)

2.2 Cấp tỉnh, thành phố (Cục Thống kê)

- Triển khai thực hiện các hoạt động TD&ĐG thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê của địa phương bao gồm thu thập số liệu chính xác, phân tích số liệu về việc thực hiện kế hoạch của Chiến lược cho tỉnh, báo cáo kịp thời và đề xuất các ý kiến đóng góp bổ sung cho Trung ương thông qua đầu mối là Bộ KH&ĐT (Tổng cục Thống kê);

- Tổ chức kiểm tra đánh giá, tổng hợp kết quả TD&ĐG các hoạt động cho các đơn vị trực thuộc UBND tỉnh, thành phố.

3. Cấp đơn vị thực hiện (cơ sở)

- Đơn vị thực hiện các hoạt động của Chiến lược chịu trách nhiệm thu thập, xử lý, tổng hợp, quản lý và báo cáo toàn bộ dữ liệu có liên quan đến

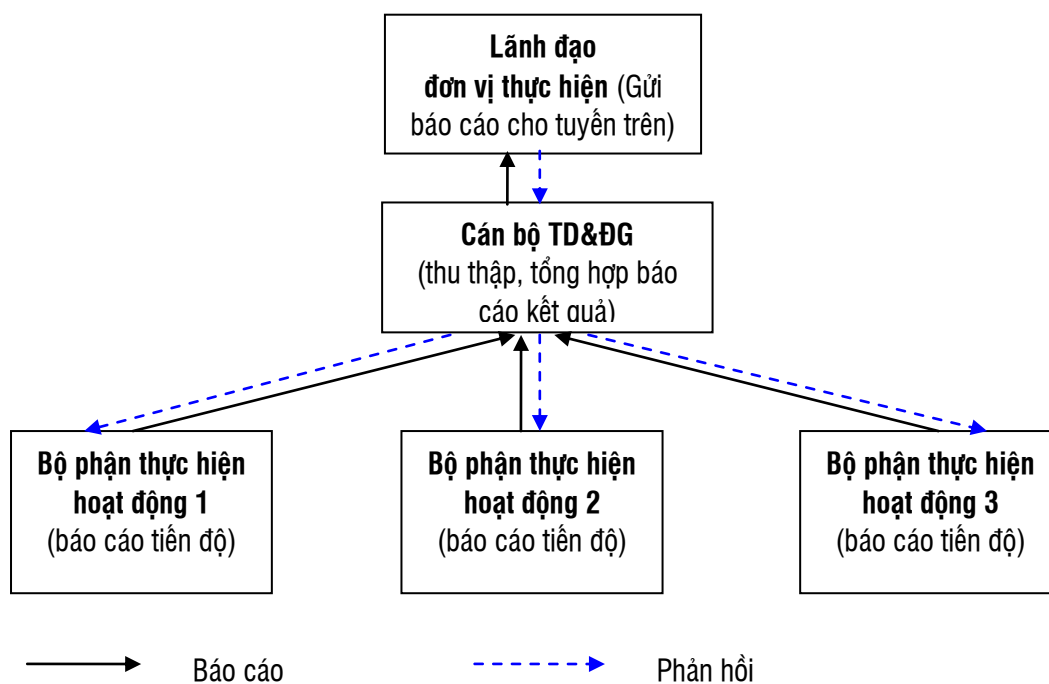
TD&ĐG thực hiện Chiến lược thuộc phạm vi các chương trình hành động được phân công thực hiện.

- Đơn vị chịu trách nhiệm báo cáo định kỳ và cung cấp thông tin cho các cuộc khảo sát điều tra với mục đích thu thập dữ liệu ban đầu cho việc TD&ĐG thực hiện Chiến lược theo quy định.

Hình 4 thể hiện sơ đồ mối quan hệ báo cáo và phản hồi TD&ĐG thực hiện Chiến lược trong nội bộ các đơn vị thực hiện Chiến lược.

Để đảm bảo sự minh bạch của kết quả và tính khách quan của các khuyến nghị, Ban Chỉ đạo Trung ương cần cân nhắc việc ký hợp đồng thuê nguồn lực bên ngoài để thực hiện đánh giá giữa kỳ và cuối kỳ. Điều quan trọng là cơ quan quản lý thực hiện chương trình phải xây dựng kế hoạch TD&ĐG và thực hiện báo cáo theo các mẫu báo cáo.

Hình 4. Hệ thống theo dõi thực hiện Chiến lược trong nội bộ tại các đơn vị (cơ sở) thực hiện Chiến lược

Vì phần lớn thông tin và dữ liệu được thu thập từ các đơn vị thực hiện ở Bộ, ngành và địa phương, nên chúng ta cần đánh giá xem Hệ thống TD&ĐG ở các Bộ ngành và các tỉnh, thành phố hoạt động như thế nào. Có nhiều cách để đánh giá xem đơn vị TD&ĐG ở các Bộ ngành và tỉnh, thành phố hoạt động có tốt hay không.

Tuy nhiên, trong khuôn khổ của Chiến lược phát triển Thống kê, chúng ta chỉ xem xét những thành phần chính như đơn vị chính thực hiện công tác TD&ĐG, ngân sách được phân bổ, kế hoạch TD&ĐG của các Bộ, ngành và các tỉnh, thành phố và tuân thủ thời hạn báo cáo lên cấp trung ương.

Hệ thống TD&ĐG nên được đánh giá định kỳ bằng cách sử dụng đánh giá nội bộ hoặc đánh giá bên ngoài. Người đánh giá có thể hỗ trợ xác nhận dữ liệu và cải thiện hệ thống đo lường hiệu suất. Đánh

giá các hệ thống đo lường hiệu suất nên tập trung cả về chất lượng kỹ thuật của hệ thống đo lường và mức độ mà thông tin hiệu suất được sử dụng trong quản lý để đạt được các mục tiêu thực hiện và cung cấp các trách nhiệm giải trình cho các bên liên quan và cho công chúng. Đánh giá cũng có thể xác minh và khẳng định kết quả của Hệ thống TD&ĐG.

Các hoạt động, chương trình hành động của Chiến lược phát triển Thống kê được quản lý tốt phải tự thích nghi với hoàn cảnh thay đổi. Tương tự, Hệ thống TD&ĐG cần được xem xét, điều chỉnh thường xuyên và cần được cải tiến cùng với tiến trình thực hiện các chương trình hành động của Chiến lược. Hệ thống TD&ĐG cần đáp ứng các yêu cầu phản hồi và thông tin phát sinh của đối tượng sử dụng thông qua việc thiết kế lại các đầu ra khi tầm nhìn của các bên liên quan được mở rộng./.